МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра (циклова комісія) театрознавства та акторської майстерності

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Декан факультету
культури і мистецтв
доц. Крохмальний Р.О.

" 27 " червня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Антропологія театру
(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність **026 Сценічне мистецтво**
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація **Театрознавство**
(назва спеціалізації)

факультет **культури і мистецтв**
(назва інституту, факультету, відділення)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма **«Антропологія театру»** для студентів
(назва навчальної дисципліни)
за спеціальністю **«Театрознавство»**

Розробники: **Рой Уляна Володимирівна – старший викладач кафедри театрознавства та акторської майстерності**
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри (циклової комісії) **театрознавства та акторської майстерності**

Протокол від 26 червня 2019 року № 10

Завідувач кафедри (голова циклової комісії)
Проф.. Козаком Б.М.

(підпис) (прізвище та ініціали)

Ухвалено Вченою радою факультету Культури і мистецтв

Протокол від 27 червня 2019 року № 10

червень 2019 рік

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни

“Антропологія театру***”)***

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td></td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів, – 3</td><td>Галузь знань
02 культури і мистецтв
(шифр, назва)</td><td colspan="2">Нормативна
(за вибором студента)</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td>Напрям
026 сценічне мистецтво
(шифр, назва)</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td rowspan="5">Спеціальність (професійне спрямування)
Театрознавство</td><td>4-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин - 90</td><td>8 -й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="9">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 2
самостійної роботи студента - 2</td><td rowspan="9">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
Бакалавр</td><td>16 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>58 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">ІНДЗ:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

ознайомити студентів театрознавчого відділення з практиками які існують в культурі щодо догляду за тілом, історичний розвиток та становлення європейського театру з точки зору гегемонії візуального впливу. Особливості розвитку та сприйняття мистецтва під кутом зору походження його виконавця. Особливості пошуків Евженіо Барби посеред мексиканців та інших народів. Особливості сприйняття та ставлення до театру як ритуалу. Особливості розвитку виконавського мистецтва. Особливо його розвиток в театральних середовищах та поза «театральною» сферою.

3.Програма навчальної дисципліни

Модуль 1: Антропологія театру

Тема 1. ***Вступ. Що таке Театральна антропологія?***

Антропологія (Від грец. Антропос – людина, і логотипи – розум, знання) – наука про походження і еволюцію людини.

Культурна антропологія вивчає поведінки людини, її діяльність та результати людських дій. У вузькому розумінні, культура – навколишнє середовище, перетворена людиною. З-за нерівномірного розвитку дисциплін, які входять до складу даної науки, і з-за великої кількості методів, що застосовуються в дослідженнях, культурною антропологією називають, як дисципліну в цілому, так і одну її частину.

Культурна антропологія, як складова всієї науки, зазвичай третій її підрозділ після етнолінгвістики та доісторичної археології має однакову назву з самою наукою.

Література:

1. Словарь театральной антропологии. Тайное исскуство исполнителя. Евженио Барба, Николо Саварезе. – М.: Артист. Режисер. Театр. – 2010.

Тема 2. *Гра в культурі, ритуалі та обрядах. Першопричинна гра.*

Знайомство з основними концепціями гри: естетичною, соціологічною, психологічною, семіотичною. Різновиди гри: “play” та “game” як імпровізована та організована гра. Підвиди цих двох груп ігор: екстатична та міметична; спортивна та гра випадку. Територія театру як територія гри: генеза, розвиток, перспективи.

Ключові слова: феномен гри, міметична гра, екстатична гра, ритуал, ілюзійний театр

Література:

1. Гейзінг Йоган. Homo ludens / Пер з англ. Мокровольського О. –К.: Вид-во “Основи”, 1994. – 250 с.
2. Театральная энциклопедия. Глав. ред. С. Мокульский. – Т. 1. – М., 1961.
3. Театральная энциклопедия. Глав. ред. П. Марков. – Т. 2. – М., 1963.
4. Театральная энциклопедия. Глав. ред. П. Марков. – Т. 3. – М., 1964.
5. Театральная энциклопедия. Глав. ред. С. Мокульский. – Т. 4. – М., 1965.
6. Паві П. Словник театру. – Львів, 2006.

Тема 3. Людина і тіло.

Подібному багатосторонньому підходу до дисципліни і методам дослідження сучасні вчені зобов'язані французькому вченому Марселю Моссу.

Знаменитий учений-енциклопедист, етнограф і соціолог Марсель Мосс (1872–1950), мав величезний вплив на цілий ряд дисциплін по всій Європі і за її межами.

Народився Марсель 10 травня 1872 (1950 – рік смерті) в місті Епіналь у Лотарингії, отримав філософську освіту в бордоською університеті, навчався у свого родича засновника французької соціологічної школи Еміля Дюркгейма, яке визначило світогляд молодого вченого.

Серед його праць «Досвід про архаїчні товариства» (1925), «Про деякі первісних формах класифікації» (у співавторстві з Дюркгеймом, 1903); «Досвід про сезонні варіаціях в ескімоським товариства» (за участю А. беша, 1906); «Про однієї категорії людського духу: поняття особистості, поняття «Я» (1938) і ін.

Найбільш відомим його працею стала робота «Техніка тіла» написана в 1934 році. У ній вперше розглядалася зв'язок різних аспектів життя, які складають культуру етносів і фактори, що впливають на поведінку людей, так звану техніку тіла.

Саме людське тіло виступить через призму статті, як головний предмет культурної антропології. Бо всі рухи наших тіл, які становлять його техніку нерозривно пов'язані з соціальною і психологічною домінантами, а значить і з культурою в цілому. При цьому у кожного соціуму та етносу культура відрізняється, як відрізняється і техніка тіла.

Основні поняття: тіло, техніка, догляд, антропологія, етнос.

Література:

1. Марсель Мосс «Les методи дю корпус» (1934), Журналь де Психологія, XXXII, Ne, 3–4, 15 Марс – 15 квітня 1936 року. Зв'язок де ле Психологія 17 травня 1934.
2. Мосс М. Техніки тіла / / Мосс М. Товариства. Обмін. Особистість. Праці з соціальної антропології. М., 1996.

Тема 4. Театральність. Акторство як професія і як ремесло.

Театралізовані дійства: процесії, ритуали, обряди, літургії, карнавали та інше., як спосіб перетворення дійсності в свято. Розуміння іншості посеред обрядовості.
Основні поняття: ритуал, свято, іншість.

Література:

1. *Барба Э. Бумажное каноэ: Трактат о Театральной Антропологии. СПб.: Изд-во СПбГАТИ, 2008. 304 с.*
2. *Мейерхольд и другие: документы и материалы. М.: О. Г. И., 2000. 767 с.*
3. *Неоконченная полемика: биомеханика Мейерхольда или психотехника Станиславского? // Русская антропологическая школа. Труды. Вып. 1/4. М.: РГГУ, 2007. 423 с.*
4. *Полищук В. Книга актерского мастерства. Всеволод Мейерхольд. М: АСТ, 2010. 222 с.*
5. *Рождественская Н. В. «Быть или казаться»: истоки современного театра и психотехника актера: учебное пособие. СПб.: СПбГАТИ, 2011. 94 с.*

Тема 5. Людське зоо і «монструаріум».
Природа сприйняття особливості людського тіла відповідно до походження та приналежності до певного виду чи роду. Природа театральності.
Тарантизм як спосіб витіснення певних особливостей тіла.
Відео: фільм «Чорна Венус» - французько-бельгійська драма, 2010. Режисер Абделатіф Кешиш.

Тема 6. *Система акторського тренінга і біомеханіки.*
Для реалізації свого існування в рамках сценічної дії людині необхідно вивчити і перетворити механіку свого тілесного апарату: зняти всі м'язові затиски, дисциплінувати взаємодія координації та балансу, додати напрям енергії. Положення тіла впливає на емоцію, яка через пластичність висловлює ідею сценічної дії. Для навчання техніки перетворення енергії в сценічному просторі в театральних вузах була введена система акторської тренінгу. У 20-х рр. XX століття Вс. Е. Мейєрхольд, радянський театральний режисер, теоретик і практик мистецтва гротеску (поєднання реальності і вигаданого), одним з перших ввів в процес театрального навчання сценічний рух як самостійну дисципліну, вперше в акторській практиці ввів термін «біомеханіка» (bios- життя; mexane- знаряддя, інструмент). Біомеханіка - система акторської тренінгу, певна концепція «тілесного» виховання Людини, через яку актор приходить до виразності свого посилу в сценічному просторі.
Концепція біомеханіки є основою об'єктивних законів виразності руху, яка реалізується в дотриманні основних законів системи «відмова-імпульс-гальмо»: щоб актор прийшов до свого внутрішнього емоційного посилу, в сценічній дії йому необхідно пройти певну послідовність механічних дій, «сценічний триступенева»: 1. закон контрасту (взаємодія концентричного і ексцентричного руху: закриття звільнення, посил до центру дії і від нього); 2. закон залежності емоцій від тіла (емоційне сприйняття зовнішнього світу залежить від «механіки» тіла людини; з конкретною позою пов'язана певна психофізична

ідея актора); 3. закон «тіло як єдина система» (в кожному русі беруть участь всі ділянки тіла Людини: для втілення руху навіть пальця руки необхідно задати імпульс всьому апарату тіла, щоб глядач зміг зрозуміти сценічна дія). При цьому тіло повинно постійно перебувати в стані «порушення балансу», щоб «оживити» тіло необхідно виводити його зі стану рівноваги («танець балансу»). Для підтримання сталості даного стану, багато театрів Сходу спеціально вводять обов'язкові напівзігнуті пози, незручні положення тіла акторів (напівзігнуте положення, ходьба на внутрішній стороні стопи і т. Д.) Для зняття затиску і порушення звичної координації рухів.

Основні поняття: *тіло як єдина система, сценічна дія, біомеханіка, актор.*

Література:

1. Словарь театральной антропологии. Тайное исскуство исполнителя. Евженио Барба, Николо Саварезе. – М.: Артист. Режисер. Театр. – 2010.

Тема 7. Школа тетральної антропології Євженіо Барби.

У 1979 році Е. Барба створює «Міжнародну школу театральної антропології» (ISTA: International School of Theater Anthropology) як семінарську програму вивчення театрального процесу на «пре-експресивному» рівні, на якому можливий перехід актора від своєї реальності до нової, «театральної» реальності. В рамках театральної лабораторії нового типу проводились тренінги, обговорювалися доповіді психофізіології, дослідження в області свідомості і пластики, аналіз східної філософії, вивчалися емоційний і психофізичний стан людини під час театрального дійства. У своєму «Один - театрі» Е. Барба втілив систему «танцюючого театру», так як принципи «тілесності», згідно з цим підходом, людина в повній мірі може проявити тільки в балеті. Для цього необхідно знищити грань спеціалізації акторського мистецтва (немає окремого актора музичного / драматичного театру / театру-балету), є універсальний, узагальнений і багатофункціональний Актор, здатний втілити в собі роботу трьох основних принципів «Школи театральної антропології».

Основні поняття: школа, антропологія, акторство.

Література:

1. Словарь театральной антропологии. Тайное исскуство сиполнителя. Евженио Барба, Николо Саварезе. – М.: Артист. Режисер. Театр. – 2010.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин відведених на:			
	Лекції	Семінарські та практичні заняття	Самостійну роботу	Індивідуальну роботу
Модуль 1: Театральна антропологія.				
Тема 1. *Вступ. Що таке «театральна антропологія»?*	2	2	8	
Тема 2. Гра в культурі, ритуалі та обрядах. Першопричинна гра.	2	2	8	
Тема 3. Людина і тіло.	2	2	8	

Тема 4. Театральність. Акторство як професія і як ремесло.	2	2	8	
Тема 5. Людське зоо і «монструаріум».	2	2	8	
Тема 6. Система акторського тренінгу і біомеханіки.	2	2	8	
Тема 7. Школа театральної антропології.	4	4	4	
Всього годин:	16	16	58	

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Антропологія – наука про людину.	2
2.	Тіло і техніки тіла.	2
3.	Актор в культурі. Актор в ритуалі.	2
4.	Категорія Свята і його вплив на глядачів.	2
5.	Інший в культурі та його функція.	2
6.	Техніки акторського тренінгу.	2
7.	Євженіо Барба і Школа театральної антропології.	4
	Разом	**16**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Перегляд відеоматеріалів.	32
2	Теорія і дослідження Марселя Мосса.	4
3	Біографія Єжи Ґротовського.	6
4	Людське Зоо і його мешканці.	2
5	Обосливості біомеханіки В. Мейєрхольда.	6
6	Тренінг і його види.	6
	Разом	58

10. Методи контролю.

Поточні: семінари та практичні.

Критерії успішності навчання. Результати складання іспитів (написання підсумкової комплексної контрольної роботи) оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”).

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	**Оцінка в балах**	**За національною шкалою**		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку		**Залік**
A	90 – 100	5	Відмінно	

B	81-89	4	Дуже добре	Зараховано
C	71-80		Добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

Оцінка еквівалентна "відмінно", виставляється, якщо студент глибоко, в повному обсязі засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити політологічні поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка еквівалентна "добре", виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навики аналізу та тлумачення політологічних понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка еквівалентна "задовільно", виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладені програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка еквівалентна "незадовільно", виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування знань, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

11. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Поточне тестування та самостійна робота			
Змістовий модуль 1			Залік
Т1,Т2,Т3	Т4,Т5,Т6	Т7,Т8,Т9	
30	30	40	100

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	***Оцінка в балах***	***За національною шкалою***		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку		***Залік***
A	90 – 100	5	***Відмінно***	***Зараховано***
B	81-89	4	***Дуже добре***	
C	71-80		***Добре***	
D	61-70	3	***Задовільно***	
E	51-60		***Достатньо***	

Додаток 1

Література:

1. Словарь театральной антропологии. Тайное исскуство сиполнителя. Евженио Барба, Николо Саварезе. – М.: Артист. Режисер. Театр. – 2010.
2. *Барба Э. Бумажное каноэ: Трактат о Театральной Антропологии. СПб.: Изд-во СПбГАТИ, 2008. 304 с.*
3. *Мейерхольд и другие: документы и материалы. М.: О. Г. И., 2000. 767 с.*
4. *Неоконченная полемика: биомеханика Мейерхольда или психотехника Станиславского? // Русская антропологическая школа. Труды. Вып. 1/4. М.: РГГУ, 2007. 423 с.*
5. *Полищук В. Книга актерского мастерства. Всеволод Мейерхольд. М: АСТ, 2010. 222 с.*
6. *Рождественская Н. В. «Быть или казаться»: истоки современного театра и психотехника актера: учебное пособие. СПб.: СПбГАТИ, 2011. 94 с.*
7. Марсель Мосс «Les методи дю корпус» (1934), Журналь де Психологія, XXXII, Ne, 3–4, 15 Марс – 15 квітня 1936 року. Зв'язок де ле Психологія 17 травня 1934.
8. Мосс М. Техніки тіла / / Мосс М. Товариства. Обмін. Особистість. Праці з соціальної антропології. М., 1996.
9. Гейзінг Йоган. Homo ludens / Пер з англ. Мокровольського О. –К.: Вид-во “Основи”, 1994. – 250 с.
10. Театральная энциклопедия. Глав. ред. С. Мокульский. – Т. 1. – М., 1961.
11. Театральная энциклопедия. Глав. ред. П. Марков. – Т. 2. – М., 1963.
12. Театральная энциклопедия. Глав. ред. П. Марков. – Т. 3. – М., 1964.
13. Театральная энциклопедия. Глав. ред. С. Мокульский. – Т. 4. – М., 1965.
14. Паві П. Словник театру. – Львів, 2006.
15. Бальме К. Вступ до театрознавства. – Львів, 2008.
16. Паві П. Словник театру. – Львів, 2007.
17. Тайнен К. На сцене і в кіно. – Москва, 1969.
18. Стайн Д. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. – Т. 1 – Т. 3. – Львів, 2003.
19. Веселовська Г. Проблема знаку в театральному мистецтві // Вісник Львівського університету. Серія Мистецтвознавство. – В. 4. – Львів, 2004. –С. 3 – 10.